

Predmet C-190/21

**Sažetak zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 98. stavka 1.
Poslovnika Suda**

Datum podnošenja:

26. ožujka 2021.

Sud koji je uputio zahtjev:

Oberlandesgericht Stuttgart (Njemačka)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

15. siječnja 2021.

Tuženik i žalitelj:

PayPal (Europe) S.à.r.l. et Cie, S.C.A.

Tužitelj i druga stranka u žalbenom postupku:

PQ

Predmet glavnog postupka

Međunarodna sudska nadležnost u slučaju podnošenja zahtjeva protiv pružatelja platnih usluga koji su povezani sa zabranjenim internetskim igrama na sreću

Predmet i pravna osnova zahtjeva za prethodnu odluku

Tumačenje prava Unije, članak 267. UFEU-a

Prethodna pitanja

U skladu s člankom 267. prvim stavkom točkom (b) i člankom 267. drugim stavkom UFEU-a, Sudu Europske unije upućuju se sljedeća prethodna pitanja o tumačenju članka 7. točke 1. i 2. Uredbe (EU) br.1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (u daljnjem tekstu: Uredba Bruxelles Ia):

1. Treba li deliktни zahtjev, zasebno razmatran i samostalno tumačen, smatrati ugovornim zahtjevom u skladu s člankom 7. točkom 1. Uredbe Bruxelles Ia ako je deliktни zahtjev na neki način u konkurenciji s ugovornim zahtjevom, a da postojanje deliktноg zahtjeva pritom ne ovisi o tumačenju ugovora?
2. U slučaju niječnog odgovora na prvo pitanje: gdje se nalazi mjesto nastanka štete u smislu članka 7. točke 2. Uredbe Bruxelles Ia ako pružatelj platnih usluga izvrši kreditni transfer elektroničkog novca s klijentova računa na račun priređivača igara na sreću otvoren kod istog pružatelja platnih usluga te se posredovanje pružatelja platnih usluga u plaćanjima u korist priređivača igara na sreću može smatrati stvarju povezanom s deliktima:
  - 2.1 Nalazi li se to mjesto u registriranom sjedištu pružatelja platnih usluga kao mjestu transakcije elektroničkog novca?
  - 2.2 Je li to mjesto u kojem na temelju transakcije (u svakom slučaju ako je transakcija zakonita) nastaje zahtjev pružatelja platnih usluga za naknadu troškova od klijenta koji je naložio plaćanje?
  - 2.3 Je li to mjesto u kojem klijent koji je naložio plaćanje ima domicil?
  - 2.4 Je li to mjesto u kojem se nalazi klijentov bankovni račun kojem pružatelj platnih usluga ima pristup na temelju ovlaštenja za izravno terećenje radi nadoplate računa elektroničkog novca?
  - 2.5 Je li to mjesto u kojem igrač prilikom igre na sreću izgubi novac koji je pružatelj platnih usluga prenio na njegov račun za kladenje koji ima kod priređivača igara na sreću, dakle mjesto u kojem se nalazi sjedište priređivača igara na sreću?
  - 2.6 Je li to mjesto u kojem klijent sudjeluje u zabranjenoj igri na sreću (ako je mjesto u kojem se igra održava ujedno klijentov domicil)?
  - 2.7 Je li moguće da to mjesto nije nijedno od prethodno navedenih mjesta?
  - 2.8 U slučaju potvrdnog odgovora na pitanje 2.2 i ako je relevantno mjesto u kojem na temelju transakcije nastaje zahtjev pružatelja platnih usluga za naknadu troškova od klijenta: gdje nastaje zahtjev za naknadu troškova od klijenta koji je naložio plaćanje? Može li se za određivanje mjesta te obveze uzeti u obzir mjesto izvršenja okvirnog ugovora o platnim uslugama ili domicil dužnika?

Navedene odredbe prava Unije

Uredba (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 2012., L 351, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom

jeziku, poglavlje 19., svezak 11., str. 289. i ispravci SL 2014., L 160, str. 40. i SL 2016., L 202, str. 57.), osobito članak 7. točke 1. i 2.

Uredba (EZ) br. 864/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. srpnja 2007. o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze (SL 2007., L 199, str. 40.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 6., str. 73., u daljnjem tekstu: Uredba Rim II), članak 4. stavak 1.

Direktiva (EU) 2015/2366 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2015. o platnim uslugama na unutarnjem tržištu, o izmjeni direktiva 2002/65/EZ, 2009/110/EZ i 2013/36/EU te Uredbe (EU) br. 1093/2010 i o stavljanju izvan snage Direktive 2007/64/EZ (SL 2015., L 337, str. 35. i ispravak SL 2018., L 102, str. 97.)

Navedene nacionalne odredbe

Bürgerliches Gesetzbuch (Građanski zakonik, u daljnjem tekstu: BGB), članak 823. stavak 2.

Staatsvertrag zum Glücksspielwesen in Deutschland (Državni ugovor o igrama na sreću u Njemačkoj, u daljnjem tekstu: Državni ugovor o igrama na sreću), članak 4. stavak 1.

Kratak prikaz činjenica i postupka

- 1 Tužitelj u glavnom postupku ima domicil u Njemačkoj i od tuženika zahtijeva povrat plaćanja u ukupnom iznosu od 9662,23 eura za koja je preko tuženika od 23. lipnja 2017. do 15. kolovoza 2017. uputio nalog raznim priređivačima internetskih igara na sreću sa sjedištem u Malti i Gibraltaru.
- 2 Tuženik ima poslovno sjedište u Luksemburgu i pruža platne usluge preko interneta. Izvršio je plaćanja za koja je tužitelj podnio nalog te je iznose naplatio s tužiteljeva žiro računa u njegovoj banci u Aalenu (Savezna zemlja Baden-Württemberg, Njemačka) utoliko što je preneseni iznos bio veći od raspoloživog iznosa na tužiteljevu računu elektroničkog novca otvorenom kod tuženika.
- 3 Što se tiče odnosa između priređivača igara na sreću i tužitelja kao igrača, račun za klađenje otvoren kod priređivača igara na sreću uvijek je najprije morao biti nadoplaćen prije nego li se mogao koristiti za igru. Račun za klađenje svaki se put nadopunjavao transakcijom koju je izvršio tuženik, a za koju je tužitelj podnio nalog. Tuženik je s priređivačima igara na sreću kao primateljima plaćanja sklopio takozvane ugovore o prihvaćanju u kojima se uređuje da se prihvaćaju plaćanja preko tuženikove platne usluge.
- 4 Tužitelj je već dugi niz godina kod tuženika imao poslovni račun preko kojeg je izvršavao platne transakcije povezane s njegovom djelatnošću trgovca

multimedijalnom opremom u ukupnom iznosu od približno 3,6 milijuna američkih dolara. U tuženikovim uvjetima korištenja, koji su bili uključeni u ugovor sklopljen između stranaka, predviđen je sporazum o neisključivoj nadležnosti engleskih sudova, kao i izbor prava Engleske i Walesa kao mjerodavnog prava.

- 5 Nakon posljednje sporne internetske igre na sreću tužitelj je sredinom kolovoza 2017. od tuženika zahtijevao povrat transakcije u iznosu od 9662,23 eura izvršene u korist priređivača igara na sreću. Tužitelj to potraživanje više nije temeljio na povredi ugovorne obveze, nego na članku 823. stavku 2. BGB-a u skladu s kojim svaka osoba „koja prekrši propis namijenjen zaštitu druge osobe” ima obvezu naknade štete koja iz toga proizlazi. Prema tužiteljevu mišljenju, „propis” u smislu te odredbe proizlazi iz članka 4. stavka 1. Državnog ugovora o igrama na sreću koji glasi: „Javne igre na sreću mogu se organizirati i u njima se može posredovati samo uz odobrenje nadležnog tijela odnosno savezne zemlje. Svako je organiziranje ili posredovanje u takvim igrama bez navedene dozvole (nezakonite igre na sreću) kao i posredovanje u plaćanjima u vezi s nezakonitim igrama na sreću zabranjeno”. Internetske igre na sreću u načelu su zabranjene na temelju Državnog ugovora o igrama na sreću.
- 6 Državni ugovor o igrama na sreću nije bio na snazi u njemačkoj saveznoj zemlji Schleswig-Holstein u trenutku kad je tužitelj sudjelovao u tim igrama. Tuženik je prije sklapanja ugovora o prihvaćanju s priređivačima igara na sreću, od tih priređivača dobio jamstvo da imaju licenciju za pružanje usluge internetskih igara na sreću u saveznoj zemlji Schleswig-Holstein. Međutim, i tužiteljev domicil i njegov bankovni račun, kojem je tuženik mogao pristupiti kako bi nadopunio račun elektroničkog novca, nalazili su se u Baden-Württembergu.
- 7 Landgericht Ulm (Zemaljski sud u Ulmu, Njemačka) prihvatio je tužbu u prvostupanjskom postupku i tuženiku naložio plaćanje. Pritom je taj sud pretpostavio da je nadležan na temelju članka 7. točke 2. Uredbe Bruxelles Ia. Međutim, ta se nadležnost primjenjuje isključivo na ispitivanje tužiteljevih zahtjeva na temelju delikta koji je počinio tuženik. Njemački sudovi nisu nadležni u pogledu stvari koje su povezane s ugovorima.
- 8 Tuženik u okviru svoje žalbe ističe, među ostalim, da njemački sudovi nisu međunarodno nadležni ni u stvarima povezanim s deliktima.

Kratki prikaz obrazloženja zahtjeva za prethodnu odluku

- 9 O odgovoru na prethodna pitanja ne ovisi samo to jesu li njemački sudovi međunarodno nadležni za tužbu, nego i, neizravno, koje se pravo primjenjuje. Naime, ako se mjesto nastanka štete u stvarima povezanim s deliktima u smislu članka 7. točke 2. Uredbe Bruxelles Ia nalazi u Njemačkoj, u skladu s člankom 4. stavkom 1. Uredbe Rim II u obzir dolazi i primjena njemačkog odštetnog prava. Međutim, što se tiče tumačenja Uredbe Bruxelles Ia ne može biti riječ o *acte clair*.

Nadležnost njemačkih sudova na temelju članka 18. stavka 1. ili članka 7. točke 1. Uredbe Bruxelles Ia

- 10 U odnosu na slučajeve u pogledu platnih usluga povezanih s igrama na sreću o kojima su njemački sudovi dosad odlučivali, ovaj slučaj poseban je po tome što nije riječ o sudskoj nadležnosti u potrošačkim stvarima u Njemačkoj. Naime, za pitanje je li ugovor sklopljen u svrhu za koju se može smatrati da je izvan tužiteljeve profesionalne ili gospodarske djelatnosti, kao što se to pretpostavlja člankom 17. stavkom 1. Uredbe Bruxelles Ia, nisu relevantni pojedinačni platni nalozi, nego okvirni ugovor u smislu članka 4. točke 21. Direktive 2015/2366. U skladu s tom odredbom, relevantan okvirni ugovor jest „ugovor o platnim uslugama kojim se uređuje buduće izvršavanje pojedinačnih i uzastopnih platnih transakcija te koji može sadržavati obvezu i uvjete za otvaranje računa za plaćanje”. Iz tog ugovora proizlaze prava i obveze ugovornih strana. Pojedinačnim nalogom platitelj samo određuje plaćanje koje u svakom pojedinačnom slučaju mora izvršiti pružatelj platnih usluga.
- 11 Tužitelj je za sudjelovanje u spornim igrama na sreću upotrebljavao svoj poslovni račun otvoren kod tuženika. Preko tog računa iz svoje je profesionalne djelatnosti ostvario promet u iznosu većem od 3,6 milijuna američkih dolara, tako da profesionalna djelatnost općenito nema samo sporedno značenje. Stoga sud koji je uputio zahtjev smatra da tužitelja u pogledu ugovora o platnim uslugama ne treba smatrati potrošačem u smislu članka 17. stavka 1. Uredbe Bruxelles Ia, tako da nadležnost njemačkih sudova ne proizlazi iz članka 18. stavka 1. u vezi s člankom 17. stavkom 1. točkom (c) te uredbe, čak i ako se pojedinačne transakcije izvršene za igru na sreću s tužiteljeva poslovnog računa nisu mogle pripisati njegovoj profesionalnoj djelatnosti.
- 12 Nije riječ ni o nadležnosti na temelju članka 7. točke 1. Uredbe Bruxelles Ia. Što se tiče tuženikovih spornih platnih usluga, riječ je o uslugama u smislu članka 7. točke 1. podtočke (b) te uredbe. U skladu s tom odredbom, mjesto izvršenja obveze jest „mjesto u državi članici u kojoj su usluge pružene ili trebale biti pružene sukladno ugovoru”. Pritom je relevantno središte djelatnosti, koje se i u slučaju internetskih usluga u načelu nalazi u sjedištu pružatelja usluge, dakle u ovom slučaju u Luksemburgu. Slijedom toga, međunarodna nadležnost njemačkih sudova u najboljem slučaju može proizlaziti iz nadležnosti u stvarima povezanim s deliktima u smislu članka 7. točke 2. Uredbe Bruxelles Ia.

Nadležnost njemačkih sudova na temelju članka 7. točke 2. Uredbe Bruxelles Ia

- 13 Prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda, izraz „mjest[o] u kojem je nastala ili može nastati štetna radnja” iz članka 7. točke 2. Uredbe Bruxelles Ia odnosi se i na mjesto u kojem nastaje šteta (mjesto nastanka štete) i na mjesto uzročnog događaja koji je doveo do nastanka štete (mjesto štetne radnje), tako da bi tuženik mogao biti tužen, prema izboru tužitelja, pred sudom jednog ili drugog od navedenih mjesta (temeljna presuda od 30. studenoga 1976., Bier/Mines de

potasse d'Alsace, 21/76, EU:C:1976:166; vidjeti i presudu od 28. siječnja 2015., Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, t. 45. i navedenu sudsku praksu).

- 14 Sud koji je uputio zahtjev smatra da se mjesto štetne radnje ne nalazi u Njemačkoj, nego u tuženikovu sjedištu u Luksemburgu. Stoga se prethodna pitanja odnose na određivanje mjesta nastanka štete u stvarima povezanim s deliktima u smislu članka 7. točke 2. Uredbe Bruxelles Ia (drugo pitanje) kao i na već postojeći odnos između nadležnosti u stvarima povezanim s deliktima i nadležnosti u stvarima povezanim s ugovorima na temelju članka 7. točke 1. te uredbe (prvo pitanje).

Prvo pitanje: odnos između nadležnosti u stvarima povezanim s deliktima na temelju članka 7. točke 2. i nadležnosti u stvarima povezanim s ugovorima na temelju članka 7. točke 1. Uredbe Bruxelles Ia

- 15 Pojam „stvari povezane s deliktima” koji se upotrebljava u članku 7. točki 2. Uredbe Bruxelles Ia valja autonomno tumačiti (presuda od 27. rujna 1988., Kalfelis, 189/87, EU:C:1988:459, t. 14. i 16.). Tom odredbom obuhvaćeni su zahtjevi koji su usmjereni na utvrđivanje odgovornosti tuženika i koji nisu povezani s ugovorom u smislu članka 7. točke 1. (presuda od 27. rujna 1988., Kalfelis, 189/87, EU:C:1988:459, t. 17., od 13. ožujka 2014., Brogsitter, C-548/12, EU:C:2014:148, t. 20. i od 12. rujna 2018., Löber, C-304/17, EU:C:2018:701, t. 19.). Na temelju negativnog obilježja koje se odnosi na to da zahtjev nije povezan s ugovorom postavlja se pitanje odnosa s nadležnosti u stvarima povezanim s ugovorima.
- 16 Dok je u sudskoj praksi Suda već ustaljeno da se sudu nadležnom u stvarima povezanim s deliktima ne mogu isticati nikakvi zahtjevi povezani s ugovorima (temeljna presuda od 27. rujna 1988., Kalfelis, 189/87, EU:C:1988:459), u obrnutom slučaju još nije dovoljno pojašnjeno treba li sudu mjesta nadležnosti u stvarima povezanim s ugovorima također podnositi deliktne zahtjeve i u kojem opsegu zahtjevi, koje u slučaju da usporedno ne postoji stvar povezana s ugovorom treba smatrati deliktним zahtjevima, na temelju svoje konkurentnosti sa zahtjevima u stvarima povezanim s ugovorom čak i sami možda postaju ugovorni zahtjevi.
- 17 Sud je odlučio da u pogledu zahtjeva u stvarima povezanim s deliktima treba smatrati da je riječ o zahtjevu u stvari povezanoj s ugovorom u smislu članka 7. točke 1. Uredbe Bruxelles Ia ako je „tumačenje ugovora [...] nužno za utvrđivanje dopuštenosti ili pak nedopuštenosti ponašanja koje [se] zamjera [...]” (presuda od 13. ožujka 2014., Brogsitter, C-548/12, EU:C:2014:148, t. 25.). Stoga, ako zahtjev za naknadu štete u stvarima povezanim s deliktima pretpostavlja povredu ugovora, on se mora podnijeti sudu nadležnom u stvarima povezanim s ugovorima, a ne pred sudom nadležnim u stvarima povezanim s deliktima.
- 18 Postavlja se pitanje u kojem opsegu, u slučaju kao što je to onaj u glavnom postupku, prevladava nadležnost u stvarima povezanim s ugovorima. Moguće je

da je doseg te nadležnosti širok u smislu da se uvijek primjenjuje kvalifikacija svih zahtjeva kao stvari povezanih s ugovorima već kad je pravni prigovor u pogledu ponašanja istovjetan prigovoru povrede ugovorne obveze. To bi također obuhvatilo i slučajeve jednostavne konkurentnosti između zahtjeva u stvarima povezanim s ugovorima i zahtjeva u stvarima povezanim s deliktima. U tom bi slučaju u glavnom postupku bila isključena mogućnost podnošenja tužbe sudu nadležnom za stvari povezane s deliktima ako ponašanje koje se zamjera tuženiku predstavlja i povredu ugovorne obveze, neovisno o pitanju ističe li se uopće povreda ugovorne obveze i ovisi li nezakonitost prigovora koji se temelji na deliktnoj odgovornosti o toj povredi (u pogledu takvog „maksimalističkog tumačenja” presude Brogsitter, koje je nezavisni odvjetnik H. Saugmandsgaard Øe odbio uvjerljivim argumentima, vidjeti njegovo mišljenje od 10. rujna 2020., Wikingerhof, C-59/19, EU:C:2020:688, t. 69. i t. 74. i sljedeće).

- 19 Međutim, sud koji je uputio zahtjev sudsku praksu Suda ipak tumači u užem smislu (što nezavisni odvjetnik H. Saugmandsgaard Øe u točki 70. svojeg mišljenja u predmetu C-59/19 naziva „minimalističkim tumačenjem” presude Brogsitter), i to na način da tumačenje ugovora treba biti nužno kako bi se pojasnila zakonitost ili nezakonitost ponašanja koje se predbacuje. To ne bi bio slučaj u slučaju jednostavne konkurentnosti gdje deliktni zahtjev i dalje može biti valjan čak i ako je ugovor iz bilo kojeg razloga ništavan.
- 20 U skladu s tim tumačenjem kojem sud koji je uputio zahtjev daje prednost, prevlast nadležnosti u stvarima povezanim s ugovorima obuhvaća samo slučajeve u kojima prigovor koji se temelji na deliktnoj odgovornosti doista ovisi o povredi ugovorne obveze. Sud koji je uputio zahtjev smatra da to tumačenje prije svega potvrđuje novija sudska praksa Suda (presuda od 24. studenoga 2020., Wikingerhof, C-59/19, EU:C:2020:950, t. 33. do 38.).

Drugo pitanje: određivanje mjesta nastanka štete u stvarima povezanim s deliktima u smislu članka 7. točke 2. Uredbe Bruxelles Ia

- 21 Predvidljivo određivanje mjesta nastanka štete u stvarima povezanim s deliktima nije jednostavno u slučaju isključivo imovinske štete ako se želi izbjeći primjena općenite nadležnosti suda na temelju tužiteljeva domicila. Točno je da bi se u slučaju isključivo imovinske štete općenito moglo uzeti u obzir mjesto oštećenikova domicila u kojem se nalazi pretežiti dio njegove imovine, ali to bi gotovo uvijek podrazumijevalo nadležnost suda na temelju tužiteljeva domicila te bi to moglo biti protivno pravilima o nadležnosti u skladu s Uredbom Bruxelles Ia. To se pokušava izbjeći i u sudskoj praksi Suda i njome se dopušta da se u svakom slučaju tužiteljev domicil ili mjesto u kojem se nalazi njegov opći bankovni račun smatra mjestom nastanka štete u stvarima povezanim s deliktima, prema potrebi, uzimajući u obzir dodatne aspekte (presude od 16. lipnja 2016., Universal Music International Holding, C-12/15, EU:C:2016:449, t. 35. i 38., i od 12. rujna 2018., Löber, C-304/17, EU:C:2018:701, t. 28. i 30.). S obzirom na ta razmatranja u ovom se postupku u obzir mogu uzeti različita mjesta nastanka štete.

Pitanje 2.1: sjedište pružatelja platnih usluga kao mjesto transakcije elektroničkog novca?

- 22 Prije svega, moguće je da se mjesto nastanka štete u stvarima povezanim s deliktima koje se odnosi na posredovanje u plaćanju nalazi u mjestu u kojem se sredstva na oštećenikovu računu elektroničkog novca smanjuju plaćanjem te se knjiže na nekom drugom računu otvorenom kod istog pružatelja platnih usluga. To je u ovom slučaju tuženikovo sjedište u Luksemburgu. Sud koji je uputio zahtjev u tom pogledu smatra da iz okolnosti da račun elektroničkog novca nije uobičajeni bankovni račun, na kojem se nalazi knjižni novac, ne proizlazi da na računu elektroničkog novca ne može doći do gubitka imovine.

Pitanje 2.2: mjesto u kojem na temelju transakcije nastaje zahtjev pružatelja platnih usluga za naknadu troškova od klijenta?

- 23 Također je moguće da se, u skladu s prethodno navedenom presudom „Universal Music”, u obzir uzme mjesto u kojem je imovina opterećena obvezom plaćanja. Dakle, u tom bi slučaju naglasak bio na obvezi koja nastaje na temelju platne transakcije. Zahtjev pružatelja platnih usluga za naknadu troškova predviđa se i u njemačkom i u engleskom pravu, za koje se čini da se na temelju izbora primjenjuje na ugovor koji su strane sklopile. Međutim, u ovom se slučaju tuženikov zahtjev ne može jednostavno lokalizirati (vidjeti u tom pogledu pitanje 2.8).

Pitanje 2.3: mjesto u kojem se nalazi klijentov domicil?

- 24 U slučaju isključivo imovinske štete, moguće je da se u pogledu određivanja mjesta nastanka štete u stvarima povezanim s deliktima u obzir uzme mjesto oštećenikova domicila u kojem se nalazi njegovo „imovinsko središte”. Međutim, kao što je to prethodno navedeno, to bi redovito podrazumijevalo nadležnost suda na temelju tužiteljeva domicila te bi u određenom opsegu moglo biti protivno pravilima o nadležnosti u skladu s Uredbom Bruxelles Ia. Stoga bi se tužiteljev domicil u ovom slučaju svakako mogao uzeti u obzir zajedno s dodatnim aspektima, kao što su mjesto u kojem se sudjelovalo u internetskoj igri na sreću (vidjeti u tom pogledu pitanje 2.6).

Pitanje 2.4: mjesto u kojem se nalazi klijentov bankovni račun?

- 25 Tuženik je na temelju ovlaštenja za izravno terećenje imao pristup tužiteljevu žiro računu u banci u Aalenu. Međutim, čini se da je povezanost s mjestom u kojem se nalazi račun relativno slučajna, čak i ako je taj račun zbog ovlaštenja za naplatu uže povezan s transakcijama elektroničkog novca nego bilo koji drugi opći bankovni račun. Osim toga, u ovom je slučaju račun, uz različite kreditne kartice, bio samo jedan od brojnih izvora plaćanja za nadopunu računa elektroničkog novca (u pogledu tog argumenta vidjeti presudu od 16. lipnja 2016., Universal Music International Holding, C-12/15, EU:C:2016:449, t. 38.).

Pitanje 2.5: mjesto u kojem je novac prilikom sudjelovanja u igri na sreću izgubljen, dakle mjesto u kojem se nalazi sjedište priređivača igara na sreću?

- 26 Moguće je da u prilog povezanosti s mjestom, u kojem je izgubljen novac na tužiteljevima računima za klađenje otvorenim kod priređivača internetskih igara na sreću u Malti i Gibraltaru, ide okolnost da je tek u tom trenutku tužitelju sa sigurnošću nastala šteta te je njegova imovina nepovratno smanjena gubitkom u igri. Dobitak u igri se teoretski još mogao ostvariti čak i nakon što je tuženik izvršio transakciju s tužiteljeva računa elektroničkog novca na račune za igru na sreću. To je isključeno tek u trenutku gubitka uloga. Međutim, slučajni karakter u pogledu sjedišta priređivača igara na sreću u Malti i Gibraltaru govori protiv takvog određivanja mjesta nastanka štete u stvarima povezanim s deliktima u pravnom odnosu između stranka.

Pitanje 2.6: mjesto u kojem klijent sudjeluje u zabranjenoj igri na sreću?

- 27 Znatno uža povezanost s odnosom između ugovornih strana proizašla bi iz toga da se mjesto nastanka štete u stvarima povezanim s deliktima nalazi u mjestu u kojem klijent pružatelja platnih usluga stvarno sudjeluje u zabranjenoj igri na sreću, dakle u mjestu u kojem se fizički nalazi u trenutku igre. Osim toga, prednost takvog određivanja mjesta nastanka štete u stvarima povezanim s deliktima jest da se njime stvara poveznica s teritorijalnim područjem primjene pravnih pravila koja su eventualno povrijeđena. Da je tužitelj sudjelovao u igri u Schleswig-Holsteinu ili u nekoj drugoj zemlji izvan Njemačke u kojoj ne postoji slična zabrana igara na sreću, igra ne bi bila zabranjena, a isto tako ne bi bilo zabranjeno ni posredovanje u plaćanju koje se u ovom slučaju tuženiku stavlja na teret.

Pitanje 2.7: je li moguće da to mjesto nije nijedno od prethodno navedenih mjesta?

- 28 Nezavisni odvjetnik M. Szpunar na temelju relevantnih argumenata uputio je na to da se u određenim situacijama neposredne imovinske štete mjesto štetne radnje i mjesto nastanka štete međusobno ne mogu smisleno razlikovati (mišljenje od 10. ožujka 2016., Universal Music International Holding, C-12/15, EU:C:2016:449, t. 38.). Tužiteljeva mogućnost da u stvarima povezanim s deliktima odabere između suda mjesta nastanka štete i suda mjesta štetnog događaja koja se u sudskoj praksi Suda predviđa već više od 40 godina (vidjeti u načelu presudu od 30. studenoga 1976., Bier/Mines de potasse d'Alsace, 21/76, EU:C:1976:166) nije razvijena u kontekstu neposredne imovinske štete i njome se zasigurno ni ne namjerava postići svrha da se iznimke od opće sudske nadležnosti u mjestu tuženikova domicila koje se predviđaju u Uredbi Bruxelles Ia (odnosno u Briselskoj konvenciji koja je tada bila na snazi) prošire na temelju članka 4. te uredbe. Naprotiv, razlog tog prava na izbor jest „potreba da se ostane što bliže činjenicama u sporu i da se odredi sud koji nabolje može riješiti spor, i, u tom kontekstu, najracionalnije organizirati postupak, na primjer izvodeći dokaze i

saslušavajući svjedoke” (mišljenje nezavisnog odvjetnika M. Szpunara od 10. ožujka 2016., Universal Music International Holding, C-12/15, EU:C:2016:449, t. 39.). Budući da se taj cilj u slučajevima neposredne imovinske štete teško može postići traženjem mjesta nastanka štete u stvarima povezanim s deliktima, postavlja se pitanje može li se bolja pravna sigurnost postići ako se u takvim slučajevima primijeni opća sudska nadležnost, a u slučajevima posebne sudske nadležnosti mjesto uzročnog događaja koji je doveo do nastanka štete.

Pitanje 2.8: određivanje mjesta u kojem je nastao zahtjev pružatelja platnih usluga za naknadu štete od klijenta u slučaju potvrdnog odgovora na pitanje 2.2

- 29 Ako u slučaju potvrdnog odgovora na pitanje 2.2 u obzir treba uzeti mjesto u kojem je klijentova imovina na temelju zahtjeva pružatelja platnih usluga opterećena, još treba nekako odrediti mjesto u kojem nastaje taj zahtjev. U tom su pogledu moguća dva pristupa.
- 30 S jedne strane, za određivanje tog mjesta u obzir može doći mjesto izvršenja ugovora. Ako se pravom Unije za usluge u članku 7. točki 1. podtočki (b) Uredbe Bruxelles Ia predviđa samostalno određivanje mjesta izvršenja, moguće je da se to mjesto izvršenja koje je relevantno za sve obveze koje proizlaze iz ugovora u obzir uzme i u pogledu određivanja mjesta nastanka štete u stvarima povezanim s deliktima u slučaju odgovarajuće „štete nastale zbog povrede obveza”. U ovom slučaju to bi bilo mjesto stvarnog pružanja usluge iz okvirnog ugovora o platnim uslugama i stoga tuženikovo sjedište u Luksemburgu.
- 31 Druga mogućnost jest pokušaj određivanja mjesta u kojem je nastalo svako pojedinačno potraživanje koje se zahtijeva od oštećenika zbog ponašanja koje mu se zamjera. Ako se svako pojedinačno potraživanje smatra dijelom vjerovnikove imovine, to se mjesto u različitim slučajevima (primjerice u slučaju ovrhe) obično nalazi u dužnikovu domicilu.

Zaključak

- 32 Ako i u pogledu neposredne imovinske štete uvijek treba utvrditi mjesto nastanka štete koje treba razlikovati od mjesta štetne radnje, sud koji je uputio zahtjev u slučaju prigovora posredovanja u plaćanju u nezakonitim internetskim igrama na sreću smatra da se mjesto nastanka štete, kao prvo, nalazi u mjestu u kojem se igra održava kad je to mjesto istovjetno mjestu oštećenikova domicila, a kao drugo, mjestu u kojem posredovanje u plaćanju dovodi do smanjenja iznosa na oštećenikovu računu elektroničkog novca, dakle u sjedištu pružatelja platnih usluga kao mjestu platne transakcije.